Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Lausunto
31.1.2023

Asia: K 24/2022 vp Ilmastovuosikertomus 2022

Ilmastovuosikertomuksella valtioneuvosto raportoi vuosittain eduskunnalle tiedot päästökehityksestä, keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman sekä maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toteutumisesta sekä etenemisestä kohti asetettuja päästövähennystavoitteita. Ilmastokertomuksessa tarkastellaan myös eri sektorien päästökehitystä ja toimenpiteitä päästöjen vähentämiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö on ollut mukana ilmastovuosikertomuksen valmistelussa. Ilmasto- ja energiapolitiikan valmistelussa työ- ja elinkeinoministeriölle kuuluvat teollisuuden energiankäyttö, teollisuuden prosessipäästöt, loppuenergian ja sähkön kulutus, energian kokonaiskäyttö sekä sähkön ja kaukolämmön hankinta. Teollisuuden ja energiantuotannon päästöt kuuluvat suurelta osin EU:n päästökauppajärjestelmän piiriin ja vain pieni osa näistä päästöistä kuuluu taakanjakosektorille.

Työ- ja elinkeinoministeriö lausuu ilmastovuosikertomuksesta seuraavaa:

Työ- ja elinkeinoministeriön sektorin osalta päästökauppajärjestelmän hintaohjauksen lisäksi keskeisiä päästövähennystoimia ovat energiatehokkuutta, uusiutuvaa energiaa sekä sähköistymistä edistävät tuet, verot ja muut toimet. Vuosien 2021 ja 2022 aikana on avattu poikkeuksellisen paljon rahoitushakuja, joissa myönnetään kansallisia sekä EU-varoja vihreää siirtymää, vähähiilisyyttä ja kiertotaloutta edistäville hankkeille. Ilmastovuosikertomuksen 2021 valmistumisen jälkeen on myös astunut voimaan muutokset lämpöpumppujen ja konesalien energiaverotuksessa, mikä kannustaa vähähiilisyyteen kaukolämmön tuotannossa ja teollisuudessa.

Edellisen ilmastovuosikertomuksen jälkeen ovat valmistuneet hallituksen selonteot: Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallinen ilmasto- ja energiastrategia; Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma: Kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa 2035; sekä Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma. Selonteoissa esitetään niin uusia politiikkatoimia, kuin hallituskaudella jo aikaisemmin päätettyjä toimia, joilla Suomen kasvihuonekaasupäästöjä voidaan edelleen vähentää ja nieluja vahvistaa. Ilmastovuosikertomukseen on koottu informatiivisesti ja selkeästi eri sektoreiden keskeisimmät päästövähennystoimet ja näiden toimeenpanon tilanne.

Ilmastovuosikertomuksessa kasvihuonekaasupäästö- ja hiilineutraalius-tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan alkuvuonna 2022 valmistuneen

VTT:n koordinoiman selvityksen[1] skenaarioiden perusteella. Politiikkatoimiskenaarion päästövähennykset eivät aivan riitä ilmastolain 2030 päästötavoitteen ja 2035 hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi. Ero on 2 Mt CO_2-ekv. vuonna 2030 ja 4 Mt CO_2-ekv. vuonna 2035. Vuosikertomuksessa todetaan, että kyseisessä skenaariossa ei ole mukana aivan kaikki edellä mainituissa selonteoissa esitetyt politiikkatoimet ja investoinnit, mikä osittain selittää tavoitteiden ja skenaariossa saavutettavan päästötason erot.

VTT:n selvityksen valmistumisajankohdan jälkeisiä tapahtumia, kuten Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja siitä seurannutta energiakriisiä, ei luonnollisestikaan ole huomioitu skenaarioissa. Sama koskee muuttunutta metsien kasvuarviota, jonka seurauksena maankäyttösektorin nettonielu on aikaisempaa arvioitua pienempi. Näin ollen skenaarioiden toteutumisessa ja ilmastotavoitteiden saavuttamisessa on huomattavia epävarmuuksia. Ajantasaisen näkemyksen saamiseksi keväällä 2023 käynnistyy valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan hanke, jossa laaditaan päivitetyt energia- ja ilmastoskenaariot.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että ympäristöministeriön johdolla valmisteltu neljäs ilmastovuosikertomus antaa laajan ja yksityiskohtaisen kuvan Suomen kokonaispäästöjen kehityksestä ja toteutettujen päästövähennystoimien vaikuttavuudesta ja riittävyydestä.

Bettina Lemström
Johtava asiantuntija

[1] Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ilmasto- ja energiapoliittisten toimien vaikutusarviot. Hiilineutraali Suomi 2035 (HIISI). VTT Technology 402. https://publications.vtt.fi/pdf/technology/2022/T402.pdf